

Faglig vurdering af et fugle- og landskabsobservatoriums påvirkninger af fugle i Tøndermarsken samt forslag til minimering af forstyrrelser

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Dato: 15. december 2020 | 92

AARHUS
UNIVERSITET

DCE – NATIONALT CENTER FOR MILJØ OG ENERGI

Datablad

Fagligt notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi

Kategori: Rådgivningsnotat

Titel: Faglig vurdering af et fugle- og landskabsobservatoriums påvirkninger af fugle i Tøndermarsken samt forslag til minimering af forstyrrelser

Forfattere: Thomas Eske Holm, Thomas Bregnballe & Claus Lunde Pedersen
Institution: Aarhus Universitet, Institut for Bioscience

Faglig kommentering: Preben Clausen
Kvalitetssikring, DCE: Jesper Fredshavn

Rekvirent: Miljøstyrelsen

Bedes citeret: Holm, T.E., Bregnballe, T. & Pedersen, C.L. 20xx. Faglig vurdering af et fugle- og landskabsobservatoriums påvirkninger af fugle i Tøndermarsken samt forslag til minimering af forstyrrelser. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 8 s. – Fagligt notat nr. 2020|92
https://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notatet_2020/N2020_92.pdf

Gengivelse tilladt med tydelig kildeangivelse

Foto forside: Thomas Eske Holm

Sideantal: 8

Indhold

Indledning	4
Kort beskrivelse af det påtænkte projekt	4
Yngle- og trækfugle i projektområdet	6
Påvirkninger i anlægsfasen	7
Påvirkninger i driftsfasen	7
Konklusion	8
Referencer	8

Indledning

Miljøstyrelsen har d. 12. november 2020 anmodet DCE om en faglig vurdering af hvordan et planlagt byggeri af et fugle- og landskabsobservatorium ved Klæggravene i Margrethekog vil påvirke fuglene i området. Området ligger inden for Fuglebeskyttelsesområde F60 (Vidåen, Tøndermarsken og Saltvandssøen).

Vurderingen skal gælde i forhold til byggeriet i sig selv såvel som anlægsfasen for byggeriet samt den fremtidige færdsel anlægget vil medføre. Dertil ønskes også forslag til, hvordan der i forbindelse med byggeriet og det endelige byggeri, vil kunne tages hensyn, som vil kunne bidrage til at minimere de potentielle negative effekter af projektet.

Der er i september 2020 lavet en screening af mulige påvirkninger (Hansen 2020), og der tages i dette notat udgangspunkt i denne screening.

MST har ikke haft notatet til kommentering.

Kort beskrivelse af det påtænkte projekt

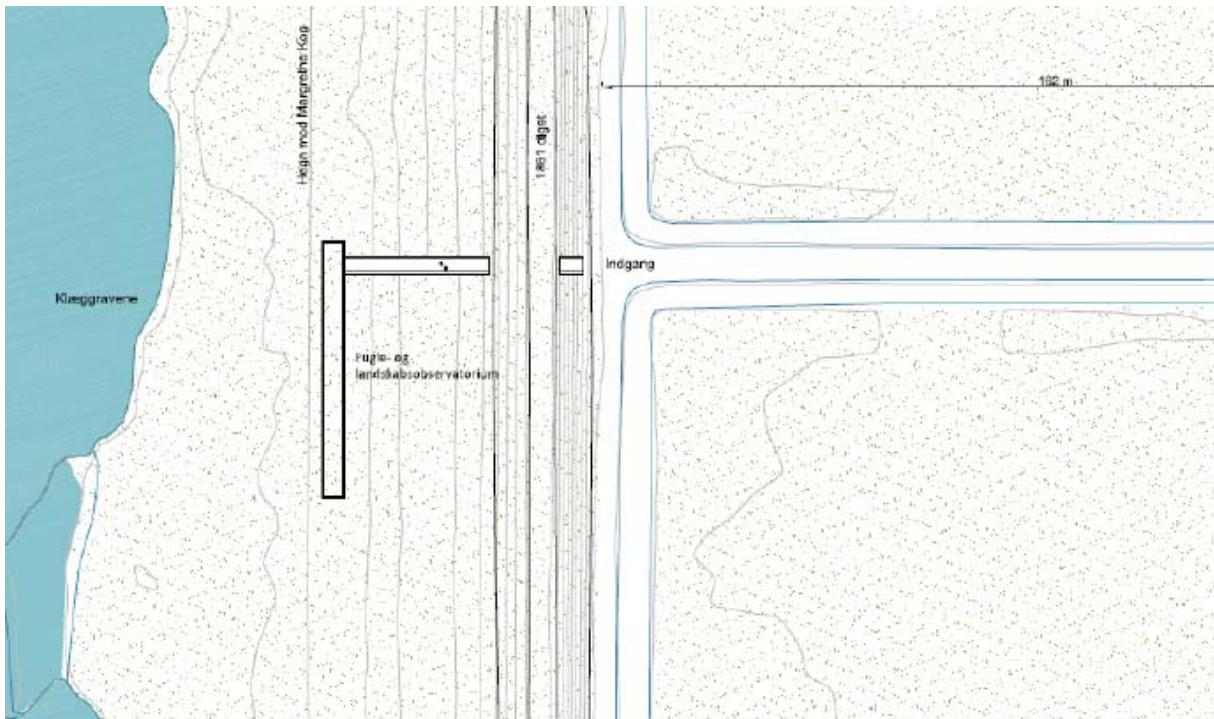
I projektet bygges et ca. 52 m langt, 4,6 m bredt og 3 m højt observatorium på forskråningen af det gamle 1861-dige ud mod Klæggravene (Figur 1). Adgangen bliver gennem en tunnel og et nedgravet skår i diget (Figur 2). Observatoriet nedsænkes ca. ½ m i terrænen (Figur 3). Gennem større flader med envejsglas samt mindre luger vil man kunne se ud på fuglelivet i klæggravene.

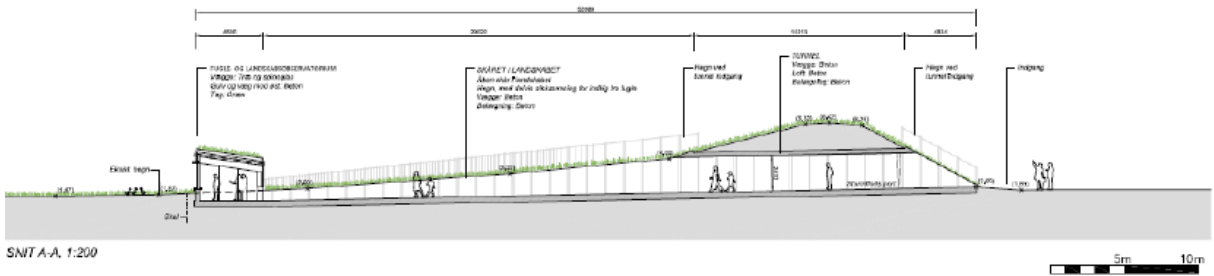
Figur 1. Placering af det planlagte fugle- og landskabsobservatorium (gul) med tunnel og skår (rød), planlagt vigeplads (blå) og den eksisterende Marsksti (orange stiple linje). Kilde: Hansen (2020).

Der fastgøres palisadehegn langs skår og tunnelåbninger for at sikre, at fugle ikke forstyrres af folk, der går til og fra observatoriet. En vigeplads til bus samt en p-plads etableres ved adgangsvejen ved Siltoftvej mod øst. Herfra skal gæster bevæge sig til fods på adgangsvejen cirka 650 meter fra Siltoftvej ned til observatoriet (Figur 1).

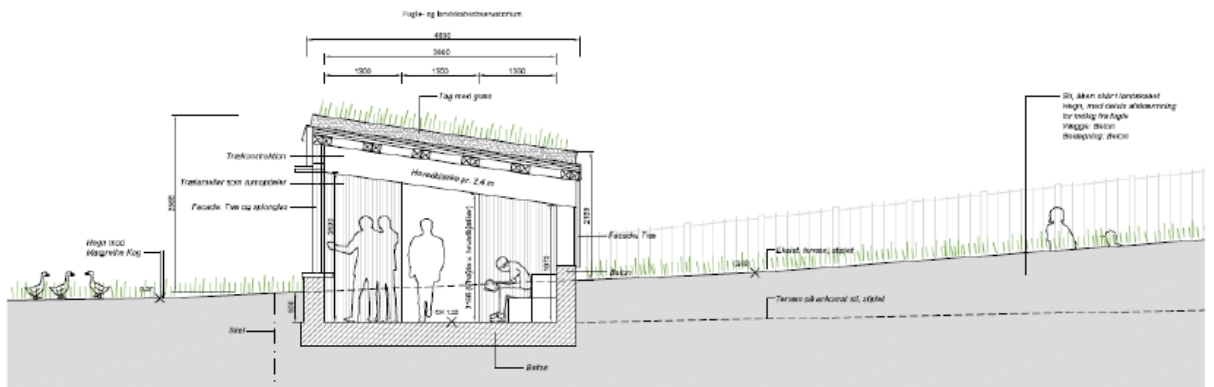
Ved observatoriet krydses Marskstien, som løber på indersiden af 1861-diget (Figur 1). Ved skiltning vil der her blive gjort opmærksom på, at færdsel på diget og digekronen frabedes af hensyn til fuglene. Desuden vil der med skiltning blive gjort opmærksom på, at Klæggravene er fuglereservat og at færdsel med hunde uden snor er forbudt.

Figur 2. Adgangen til observatoriet bliver gennem en tunnel og et nedgravet skår i diget Kilde: Tøndermarsk Initiativet (2020).

SNIT A-A, 1:200

Figur 3. Der fastgøres palisadehegn langs skår og tunnelåbninger for at sikre, at fugle ikke forstyrres af folk, der går til og fra observatoriet, som nedsænkes ca. ½ m i terræn. Kilde: Tøndermarsk Initiativet (2020).

Yngle- og trækfugle i projektområdet

Klægggravene blev etableret ved gravning efter klæg til at bygge det frem-skudte dige i 1979-80. I 2019 blev kanterne i klægggravene jævnet ud og der blev etableret to øer adskilt fra bredderne af dybe render og beskyttet mod ræve og andre svømmende prædatorer af flydespærringer. På øerne blev der ifølge DOFbasen i 2020 registreret 168 par ynglende klyder samt enkelte fjordterner (Hansen 2020). Under DCE's ynglefugletælling i 2020 (Figur 4), som indebærer tre besøg på lokaliteten, er registreret op til 150 klyder svarende til 105 ynglepar jf. metoden beskrevet i Bregnballe & Holm (2017). På DCE's optælling er der ligeledes registreret mulige fjordterner på yngleøerne (Figur 4).

Ved NOVANA's seneste to ynglefugletællinger i området blev der registreret territorier af ynglende stor kobbersnepe henholdsvis 600 meter fra det planlagte observatorium i 2018 og 800 meter i 2020 (DCE upubl. data). Arten, der er særligt følsom overfor menneskelig færdsel (Holm & Laursen 2009), forventes optaget i et kommende udpegningsgrundlag for området, jf. høringsmaterialet fra MST (Miljøstyrelsen 2019) og omtale i Basisanalyse 2022-2027 for området (Miljøstyrelsen 2020). Stor kobbersnepe har i en længere årrække ynglet i henholdsvis i de centrale dele af Ny og Gammel Frederikskog samt i områder beliggende nordvest, vest og sydvest for klægggravene (Clausen m.fl. 2016).

Figur 4. Ynglefugle i projektområdet registreret i NOVANA-programmet af DCE.

I 2020 ynglede der ikke andre relevante arter nær det projekterede observatorium som ville kunne blive påvirket af projektet (Figur 4, Hansen 2020). Ligeledes ynglede der i 2020 ikke arter fra områdets udpegningsgrundlag mellem vigepladsen og marsksti (Figur 1, Figur 4), hvor trafikken af mennesker må forventes at blive markant større end i dag.

Uden for yngletiden raster mange tusinde gæs, ænder og vadefugle i området. Især bramgås og hjejle ses i store flokke fouragerende og rastende på engene.

Påvirkninger i anlægsfasen

Ifølge planen vil anlægget af observatoriet foregå i perioden mellem 1. juli og ultimo september 2021. Byggeriet vil derfor påbegyndes i slutningen af fuglenes yngletid. I begyndelsen af juli kan der være ynglefugle, der opfostrer unger i eller i tilknytning til klæggravene. Det kan eksempelvis være tilfældet, hvis der er klyder, hvis yngleforsøg er mislykkedes først på sæsonen og de derfor har genetableret sig på øerne på et senere tidspunkt (Bregnballe & Holm 2017). For at udelukke en påvirkning af sent udklækkede unger anbefaler DCE, at man udskyder starten på anlægsfasen til d. 15. juli 2021.

Anlægsfasen vil foregå i en periode hvor der kan forventes at ankomme mange rastende gæs og hjejler til området. Men da der i Tøndermarsken og i Vadehavsområdet generelt er rige muligheder for rast og fouragering andre steder end nær anlægsområdet, vurderes det, at projektet ikke vil få væsentlig betydning for disse arters muligheder for at søge føde og raste i Tøndermarsken og den sydlige del af Vadehavet. Vi vurderer også, at man uden at forårsage væsentlig yderligere forstyrrelse vil kunne forlænge anlægsfasen 14 dage, så der kan kompenseres for en eventuel senere start.

Påvirkninger i driftsfasen

DCE vurderer, at brugen af observatoriet og den deraf øgede trafik ikke vil få en mærkbar negativ indvirkning på yngle- og trækfuglene i Margrethekog såfremt de følgende skitserede forslag til regler for færdsel imødekommes. Det er bl.a. afgørende, at det projekterede palisadehegn bliver tilstrækkeligt højt til at sikre, at de personer, der går mellem diget og observatoriet, ikke vil være synlige for de fugle, der yngler eller raster ude i området (Figur 3).

Det må forventes, at observatoriet giver en markant øget trafik til området og dermed også en øget trafik på selve diget og digekronen. DCE vurderer, at færdsel på diget vil kunne forårsage en betydelig forøgelse af forstyrrelserne af ynglefuglene i området, og i visse tilfælde også af rastefuglene. I perioder med færdsel på diget vil aktiviteterne kunne resultere i et fald i antallet af fugle, der vil benytte området ud for skjulet. Færdsel på diget kan betyde, at den ellers opnåede effekt af at etablere et palisadehegn vil mindskes betydeligt, da fuglene i stedet vil kunne se besøgende bevæge sig rundt på digekronen. Det er derfor anbefalingen, at man ud over at sikre adgangen til observatoriet hindrer færdsel vest for Marsksti (Figur 1; gerne på hele eller en betydelig strækning af diget) med undtagelse af adgang påkrævet i forbindelse med tilsyn af fx dyrehold, monitorering af Natura 2000-områdets fugle og habitatarter samt pleje af området.

Konklusion

Det projekterede fugle- og landskabsobservatorium vil ikke få væsentlig negativ påvirkning af yngle- og trækfugle i området såfremt det sikres:

- At anlægsfasen udskydes til 15. juli 2021.
- At palisadehegnet bliver tilstrækkeligt højt til at dække for de gående mellem diget og observatoriet.
- At færdsel på diget og digekronen ved observatoriet samt nord og syd for forhindres.

Referencer

Bregnballe, T. & Holm, T.E. (2017). Overvågning af klyde som ynglefugl. – Teknisk anvisning fra DCE, Aarhus Universitet. TA-A131, version 2. 8 s.

Clausen, P., Hounisen, J.P., Asferg, T., Thorup, O., Nielsen, H.H. & Vissing, M.S. (2016). Ynglefugle i Tøndermarsken og Margrethe Kog 1975-2014. En evaluering af effekt af en intensiveret rævebekæmpelse på antallet af ræve og ynglefugle, eksempler på optimeret engfugleforvaltning og anbefalinger til forvaltningstiltag. DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 84 s. – Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 160.

Hansen, J.M. 2020: Screening af nyt fugle- og landskabsobservatorium ved Klæggravene i Margrethekog Syd i forhold til mulig påvirkning af naturtyper og arter i Natura 2000 område N89 (Vadehavet), samt bilag IV arter. Naturplan.

Holm, T.E. & Laursen, K. (2009). Experimental disturbance by walkers affects behaviour and territory density of nesting Black-tailed Godwit *Limosa limosa*. Ibis, Vol. 151, No. 1, p. 77-87.

Miljøstyrelsen (2019). Oversigt over forslag til Fuglebeskyttelsesområdernes udpegningsgrundlag, oktober 2019. https://mst.dk/media/182305/udpgr_2019_fugle20191015.pdf

Miljøstyrelsen (2020). Natura 2000-basisanalyse 2022-2027. Vadehavet. <https://mst.dk/media/194528/n89-vadehavet.pdf>

Tøndermarsk Initiativet 2020: Fugle- og landskabsobservatorium ved Klæggravene.